
ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

ΕΚΑΒΗ

Πίνακας του Jean-Francois-Pierre Peyron 1784 'Η θλίψη της Εκάβης'

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΜΑΡΙΑ ΧΑΤΖΗΩΑΚΕΙΜΙΔΟΥ

ΚΑΒΑΛΑ, 14 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2020

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (480-406 π. Χ.)

Λέγεται ότι γεννήθηκε στη Σαλαμίνα το 480 την ημέρα της ναυμαχίας. Έζησε τα νιάτα του σε εποχή ακμάζουσα, το χρυσό αιώνα του Περικλέους, αλλά γέρασε στα χρόνια του Πελοποννησιακού πολέμου (431-406 π. Χ.). Για πρώτη φορά πήρε μέρος σε δραματικό αγώνα το 455 και από τότε δίδασκε τακτικά μέχρι το θάνατο του, το 406 π. Χ.

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Μετά το θάνατό του έγινε και παραμένει ο πιο δημοφιλής από τους 3 τραγικούς (Αισχύλο και Σοφοκλή), καθώς είχε τη μεγαλύτερη επιρροή στο θέατρο του καιρού του αλλά και στη μεταγενέστερη ευρωπαϊκή λογοτεχνία εν γένει. Ο Ευριπίδης καταπιάνεται με τα μεγάλα ηθικά προβλήματα. Αναλύει την ανθρώπινη φύση, τα ένστικτά της, τα πάθη της, τα κίνητρά της. Από τα έργα του βγαίνει σπαρακτική η κραυγή της ανθρώπινης ψυχής κατά της τυραννίας αυτού που μας ξεπερνά, του υπερφυσικού, κατά του εγωισμού και της ανθρώπινης σκληρότητας, κατά της ασφυκτικής πίεσης του περιβάλλοντος κόσμου, που μας δίνεται κι συχνά δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα για να το αλλάξουμε. Αμφιβάλλει, ανησυχεί, ρωτάει. Καμία κρίση δεν θα κάνει στα τυφλά.

Από τα 90 έργα που έγραψε ο Ευριπίδης, σήμερα είναι γνωστοί οι 81 τίτλοι έργων εκ των οποίων έχουν διασωθεί “πλήρη” 18 τραγωδίες και 1 είναι σατυρικό δράμα (ο Κύκλωψ).

ΕΚΑΒΗ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΗ

Η *Εκάβη*¹ διδάχθηκε ανάμεσα στο 425 και το 423π.Χ. Ο Πελοποννησιακός Πόλεμος μαίνεται από το 431 και το αυτάρεσκο κλίμα που επικρατούσε στην Αθήνα στην αρχή του πολέμου έχει πλέον εξανεμισθεί. Παρά το ότι οι Έλληνες μετρούν απώλειες, στην Αθήνα ηγεμονεύει ο φιλοπόλεμος δημαγωγός Κλέωνας, ο οποίος εξωθεί τους Αθηναίους σε καθαρή επεκτατική πολιτική. Οι αντίπαλοι γίνονται όλο και πιο επιθετικοί, όλο και πιο βίαιοι. Η κατάσταση στην Ελλάδα έχει αγριέψει. Μέσα σ’ αυτό το κλίμα ο Ευριπίδης συνθέτει μία από τις δημοφιλέστερες δημιουργίες του. Η τραγωδία μελετά και διαλογίζεται πάνω στην ανθρώπινη φύση, πάνω στα όρια της ψυχικής αντοχής μέσα στο πλαίσιο της οδύνης και της αγριότητας που γεννά ο πόλεμος. Θεματική της είναι οι πράξεις, τα βαθύτερα αίτια και οι συνέπειες αυτών των πράξεων.

---

¹ ΕΚΑΒΗ: Στην ελληνική μυθολογία η Εκάβη ήταν κόρη του βασιλιά των Φρύγων Δύμαντα και της νύμφης Ευνόης. Είναι περισσότερο γνωστή ως πιστή σύζυγος του βασιλιά της Τροίας Πριάμου και ως φιλόστοργη μητέρα, καθώς απέκτησε 18 παιδιά, όλα με τον Πρίαμο.

Εισαγωγική σκηνή

Το σκηνικό μέσα στο οποίο ο ποιητής εντάσσει όλη τη δράση είναι η θρακική Χερσόνησος, η χώρα του βασιλιά Πολυμήστορα, απέναντι από τους καπνούς της αλωμένης και κατεστραμμένης Τροίας. Ο στρατός των Αχαιών, επιστρέφει μετά την κατάκτηση της Τροίας, και σταματούν με τις Τρωαδίτισσες σκλάβες τους, περιμένει να φυσήσει ούριος άνεμος για την επιστροφή στην Ελλάδα.

Πρόσωπα του έργου

- Φάντασμα του Πολύδωρου, του γιου του βασιλιά της Τροίας Πριάμου και της Εκάβης
- Εκάβη, βασίλισσα της Τροίας, χήρα του βασιλιά Πριάμου
- Χορός, οι αιχμάλωτες γυναίκες της Τροίας
- Πολυξένη, η μικρότερη κόρη του Πριάμου και της Εκάβης
- Οδυσσεάς, βασιλιάς της Ιθάκης, ο πιο έξυπνος από τους Έλληνες αρχηγούς και ο πιο πολυμήχανος Έλληνας
- Ταλθύβιος, κήρυκας του βασιλιά Αγαμέμνονα
- Σκλάβα, υπηρέτρια της Εκάβης
- Αγαμέμνονας, βασιλιάς των Μηκύνων, αρχιστράτηγος του στρατού των Ελλήνων κατά της Τροίας
- Πολυμήστορας, βασιλιάς της Ανατολικής Θράκης

Πρώτο μέρος

Παράδοξα αρχίζει το έργο. Συνήθως στον πρόλογο οι ποιητές ορίζουν τον τόπο και το χρόνο και απλώνουν κάποια από τα νήματα της υπόθεσης ώστε να προϊδεάσουν το κοινό για τα επόμενα. Εδώ, παρουσιάζεται το φάντασμα του Πολύδωρου (του μικρότερου γιου της Εκάβης, που για ασφάλεια τον είχε στείλει ο Πριάμος στο παλιό του φίλο, Πολυμήστορα. Αυτός όμως μόλις έπεσε η Τροία, τον σκότωσε για να αρπάξει τους θησαυρούς που είχε μαζί του και τον έριξε νεκρό στη θάλασσα.) όχι απλώς να ενημερώνει για την αναίσχυνη δολοφονία του από το βασιλιά Πολυμήστορα, αλλά και να πληροφορεί λεπτομερώς για τα γεγονότα που θα ακολουθήσουν: το φάντασμα του Αχιλλέα έχει ζητήσει από τους Έλληνες να σφάξουν στον τάφο του την αδελφή του, την Πολυξένη. Κι αυτός γνωρίζει ότι η σφαγή θα γίνει.

Δυο φαντάσματα, λοιπόν, θα καθορίσουν τη δράση: ένα από τους Τρώες κι ένα από τους Έλληνες. Καθώς ο Πολύδωρος εξαφανίζεται θρηνώντας την προηγούμενη ευτυχία της μάνας του και την τωρινή της δυστυχία. Η Εκάβη συνοψίζει την υπέρτατη δυστυχία. Από μεγάλη βασίλισσα, γίνεται σκλάβα, αφού έχασε, σφαγμένο τον άντρα της και πλήθος γιους και θυγατέρες.

Η ρημαγμένη βασίλισσα βγαίνει από τη σκηνή του Αγαμέμνονα όπου βρισκόταν, συγκλονισμένη από φοβερούς εφιάλτες. Νιώθει ότι κάτι κακό συμβαίνει με τα δυο της παιδιά, τον Πολύδωρο και την Πολυξένη, και ψάχνει εναγωνίως τα άλλα δυο παιδιά της, τον Έλενο και την Κασσάνδρα, που έχουν μαντικές ικανότητες, να της εξηγήσουν τα όνειρά της. Μπροστά της, όμως, παρουσιάζονται οι γυναίκες του χορού – σκλάβες Τρωαδίτισσες – που της ανακοινώνουν ότι το φάντασμα του Αχιλλέα απαίτησε να σφάξουν στον τάφο του την Πολυξένη. Οι Έλληνες συμφώνησαν. Ο Αγαμέμνονας προσπάθησε, λένε, να τη σώσει τιμώντας τον έρωτα της Κασσάνδρας, που την έχει δούλα και παλλακίδα του.

Η Εκάβη ξεσπά σε θρήνο απαρηγόρητο. Η ανθρώπινη αντοχή στα όριά της. Η γυναίκα που είδε τον άντρα της, τους γιους και τις κόρες της να σφάζονται στην Τροία, τώρα πρέπει να δει τη σφαγή άλλης μιας κόρης της, για να ικανοποιηθεί ο ισχυρός των Αχαιών, ο Αχιλλέας. Αυτός τής σκότωσε τον Έκτορα κι άλλα πολλά παιδιά της. Όμως δεν κάνει καμιά αναφορά στο γεγονός αυτό. Τώρα προέχει να σώσει την Πολυξένη! Την καλεί, λοιπόν, με φωνές να βγει απ' τη σκηνή της.

[...]Α! η δύστυχη, σαν τι φωνή να σύρω;
Ποιο μοιρολόι και ποιο θρήνο
η δόλια μες στα μαύρα γερατειά μου
και σε σκλαβιά ανυπόφετη
κι αβάσταχτη; Ααχ, αχ.
Ποιος θα με βοηθήσει;
Ποια χώρα, ποιος δικός μου;
Χάθηκε ο γέρο Πρίαμός μου,
χάθηκαν τα παιδιά μου.
Ποια στράτα ν' ακλουθήσω
αυτήν ή εκείνη τάχα; Πού να πάω;
Και ποιος θεός ή δαίμονας
θα με συντρέξει; Ω! Τρωαδίτισσες,
που φέρατε πικρά, φριχτά μαντάτα,
αχ! μ' έχετε σκοτώσει, μ' αφανίσατε.
Αγλύκαντη η ζωή μου πια
στο φως του ήλιου. (στ. 151 – 65)

Η Πολυξένη παρουσιάζεται έντρομη απ' τις φωνές της μάνας της.

[...] Αχ! μάνα, γιατί σκούζεις, μάνα;
Τι νέο μαντάτο διαλαλείς
και μ' έχεις από μέσα ξεπετάξει
σαν το περίφοβο πουλί; [...] (στ. 173 – 6)

[...]θα σε ακολουθήσω
αφού το θέλει η ανάγκη, αποζητάω
κι 'γώ το θάνατό μου · αν δεν το κάνω,
γυναίκα θα φανώ δειλή, που τρέμει
για τη ζωή της · και γιατί να ζήσω;
Είχα πατέρα βασιλιά στους Φρύγες·
από όλα η πρώτη μου χαρά ήταν τούτο·
μετά μεγάλωσα με ωραίες ελπίδες
νύφη να γίνω βασιλιάδων κι είχαν
τρανή συνερισιά ποιος θα με πάρει
κυρά για το παλάτι του· μες σ' όλες,
παρθένες και γυναίκες της Τρώαδας,
τη δόλια με καμάρωναν σα να' μουν

όμοια με τις θεές, εξόν μονάχα

από το θάνατο· είμαι τώρα σκλάβα[...].(στ. 345- 355)

[...] Πάρε με, να, και σφάξε με, Οδυσσέα.

Καμιά δε βλέπω ελπίδα, ούτε και κάτι

που να μου δώσει θάρρος πως υπάρχει

τρόπος να ζήσω ευτυχισμένη. Μάνα,

με λόγια και με πράξη μη μου γίνεις

εμπόδιο, μόνο δέξου να πεθάνω,

προτού με βρουν ντροπές που δεν μου πρόπουν. [...] (στ. 368-371)

Μετά την τρομαγμένη είσοδό της, κανείς δεν είναι προετοιμασμένος να αντιμετωπίσει τέτοιο θάρρος από μια κόρη που προτιμά το θάνατο από μια ντροπιασμένη κι ατιμασμένη ζωή και που η μόνη της έννοια είναι ο πόνος τής μάνας της. Οι θεατές μένουν άναυδοι. Το φάντασμα του Πολύδωρου δεν τους είχε ενημερώσει για όλα! Όταν μετά από λίγο παρουσιάζεται ο Οδυσσέας για να πάρει την κόρη, οι θεατές παρακολουθούν έναν συγκλονιστικό αποχωρισμό κόρης από τη μάνα. Καθώς η Πολυξένη απομακρύνεται, η Εκάβη διαλύεται. Με το παιδί που χάνει νιώθει πως δεν έχει πια παιδιά.

Δεύτερο μέρος

Η Εκάβη ήπια το ποτήρι του πόνου μέχρι τέλους. Το γεγονός όμως ότι η κόρη της στάθηκε γενναία αλαφρώνει κάπως τον πόνο της. Δίνει εντολή στον Ταλθύβιο να μην αγγίξει κανείς την κόρη της και ενώ εκείνος αποχωρεί, η Εκάβη δίνει σε μια δούλα τη μοιραία εντολή. Να πάει στη θάλασσα να της φέρει νερό, για να πλύνει το νεκρό σώμα τής κόρης της. Η ίδια θρηνεί την προηγούμενη ευτυχία της και στέκεται με σκεπτικισμό απέναντι στους ανθρώπους που κομπάζουν για τ' αρχοντικά σπιτικά, τα πλούτη και την εξουσία τους.

Η δούλα μετά από λίγο επιστρέφει κι αντί για νερό φέρνει το νεκρό κορμί του Πολύδωρου, που το βρήκε στην ακροθαλασσιά. Η δύστυχη μάνα καταρρέει και ο σπαραγμός της είναι απίστευτος, δεν μπορεί να εκφραστεί με θρήνο εκτεταμένο. Σκόρπιες φράσεις λέει – κι αυτές μετά από παρέμβαση της δούλας ή του χορού που προσπαθούν να τη βοηθήσουν να εκφραστεί.

[...] Αχ! αχ, παιδάκι μου, παιδί μου,

Ξεσπάω σε μοιρολόγια,.....

..... το ένα

κακό πάνω στο άλλο κι ούτε θα 'ρθει

μια μέρα δίχως δάκρυα για μένα.....

Παιδί μου, γιε μου, μάνας δύσμοιρης,

με τι θάνατο πήγες,

ποια μοίρα σ' έριξε νεκρό,

ποιος σε θανάτωσε; [...] (στ. 678 – 687)

Καταλαβαίνει αμέσως ποιος είναι ο φονιάς και η ως τότε παθητική οδύνη της μετατρέπεται σε απελπιστική πανουργία.

ΕΚΑΒΗ

[...] Ανείπωτα έργα – πώς να τα ονομάσεις; –
ανόσια κι απίστευτα κι αβάσταχτα.
Πού 'ναι το δίκιο που τους ξένους σκέπει;
Καταραμένε, πώς μπόρεσες
κι έτσι χωρίς να σπλαχνιστείς
με σιδερένιο ξίφος το κορμάκι
πελέκησες του δύσμοιρου παιδιού μου; [...] (στ. 700 – 8)

Αμέσως καταστρώνει σχέδιο εκδίκησης.

Έτσι, όταν έρχεται ο Αγαμέμνωνας να τη ρωτήσει γιατί καθυστερεί να θάψει την Πολυξένη, αυτός ο μεγάλος εχθρός της φαντάζει στα μάτια της ως η μόνη ελπίδα που έχει για να εκδικηθεί το θάνατο του παιδιού της και τον καλεί να μην ανακατευτεί στην τιμωρία του άπιστου προδότη Πολυμήστορα.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

[...] Τί κλαις σκυφή, γυρνώντας μου τις πλάτες
και δεν μου λες το τί συμβαίνει; Αυτός ποιός είναι;

ΕΚΑΒΗ

Αν μ' αποδιώξει, λογίζοντάς με σκλάβο
κι οχτρό του, μια πίκρα παραπάνω.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Δεν είμαι μάντης, για να μπορέσω να βρω,
δίχως ν' ακούσω, το τί έχεις στο μυαλό σου.

ΕΚΑΒΗ

Μήπως κι η έχθρα του είναι δική μου ιδέα
μονάχα, κι ο ίδιος διόλου δεν μ' εχθρεύεται;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Αν θέλεις να μη μάθω τίποτα,
είμαστε σύμφωνοι· ούτ' εγώ θέλω ν' ακούσω.

ΕΚΑΒΗ

Χωρίς τη δική του βοήθεια, είν' αδύνατο
να πάρω εκδίκηση. Τί τα κλωθογυρίζω;
Χρειάζεται τόλμη, πετύχω δεν πετύχω.
Στα γόνατά σου προσπέφτω, βασιλιά,
το γέني σου αγγίζω, το καλότυχό σου χέρι. (στ. 739-753)

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Και τί γυρεύεις από μένα; Να σου δώσω, μήπως,
τη λευτεριά σου; Δύσκολο δεν είναι;

ΕΚΑΒΗ

Όχι αυτό. Τους κακούς να τιμωρήσω
κι ας μείνω σκλάβο για όλη μου τη ζωή.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Και σε τί θα μπορούσα να βοηθήσω;
ΕΚΑΒΗ

Τίποτα απ' όσα φαντάζεσαι, άρχοντά μου. Βλέπεις
τον νεκρό τούτο που με δάκρυα βρέχω;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Τον βλέπω. Μα πού θες να φτάσεις, δεν το ξέρω.

ΕΚΑΒΗ

Εγώ τον γέννησα· τον κράτησα στα σπλάχνα μου.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Και ποιός από τους γιους σου είναι, βαριόμοιρη;

ΕΚΑΒΗ

Όχι από κείνους που σκοτώθηκαν στην Τροία.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Όστε, κυρά μου, κι άλλον είχες αποκτήσει;

ΕΚΑΒΗ

Ανώφελα, όπως φαίνεται. Είν' αυτός που βλέπεις.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Και πού βρισκότανε σαν έπεσεν η πόλη;

ΕΚΑΒΗ

Τονε φευγάτισε ο πατέρας του, μη σκοτωθεί.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Και πού τον έστειλε από τ' άλλα του τ' αδέρφια χώρια;

ΕΚΑΒΗ

Στον τόπο τούτο, όπου τον βρήκαμε νεκρό.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Στον Πολυμήστορα, που είναι του τόπου βασιλιάς;

ΕΚΑΒΗ

Εδώ τον έστειλε, για να φυλάει πικρό χρυσάφι.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Και με ποιόν τρόπο πέθανε, ποιός ο φονιάς του;

ΕΚΑΒΗ

Ποιός άλλος; Ο Θρακιώτης φίλος τον αφάνισε.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Ω άμοιρη! Για ν' αρπάξει το χρυσάφι;

ΕΚΑΒΗ

Ναι, μόλις έμαθε τη συμφορά των Τρώων.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Και πού τον βρήκες; Ποιός σ' τον έφερε νεκρό;

ΕΚΑΒΗ (Δείχνοντας τη βάγια.)

Τούτη εδώ' τον εβρήκε στο ακρογιάλι.[...] (στ. 754-778)

Ο Αγαμέμνονας επιστρέφει. Το μόνο που τον προβληματίζει είναι ότι ο στρατός θεωρεί φίλο του τον Πολυμήστορα και δε θέλει να κατηγορηθεί πως αυτός μηχανεύτηκε το φόνο του βασιλιά για το κρεβάτι της Κασσάνδρας. Η Εκάβη τον καθησυχάζει. Δεν του ζητά, εξάλλου, να κάνει κάποια ενέργεια. Μόνο να της επιτρέψει να τιμωρήσει η ίδια το φονιά. Ο Αγαμέμνονας δέχεται και αποχωρεί, ενώ η Εκάβη έχει στείλει μια δούλα να καλέσει τον Πολυμήστορα μαζί με τα παιδιά του.

Το σκηνικό αλλάζει. Ο βάρβαρος θρακιώτης έρχεται σε λίγο με τους δυο μικρούς του γιους. Καμώνεται πως θρηνεί τη συμφορά του Πρίαμου και της Εκάβης κι αυτή, που δεν αντέχει να βλέπει το φονιά του γιου της, καμώνεται πως δεν τον κοιτά από ντροπή τώρα που τη ζώνουν τόσα δεινά. Αυτός της λέει πως ο Πολύδωρος ζει και πως ο θησαυρός του υπάρχει.

ΠΟΛΥΜΗΣΤΩΡ

[...]Ω Πρίαμε, ακριβότατε φίλε, κι εσύ,

πολυαγάπητη Εκάβη,

δακρύζω καθώς βλέπω εσένα και την πόλη σου

και τη μικρή σου που ξεψύχησε πριν από λίγο.
Αλίμονο! [...] (στ.953-956)

ΕΚΑΒΗ

[...] Ντρέπομαι καταπρόσωπο να σε κοιτάξω,
Πολυμήστορα,
έτσι που ξέπεσα· ήμουν κάποτε
ευτυχισμένη, όταν με γνώρισες· πώς τώρα
να σ' αντικρίσω με άτρομο το βλέμμα,
όταν βρίσκομαι σε τέτοια κατάντια; Πώς
θα το μπορούσα; Μην το πάρεις
για εχθρότητα· κι έπειτα, όπως ξέρεις,
υπάρχει κι η συνήθεια να μην κοιτάζουν
κατάματα τους άντρες οι γυναίκες.

ΠΟΛΥΜΗΣΤΩΡ

Δεν με παραξενεύει αυτό. Αλλά τί με θέλεις;
Και για ποιό λόγο με ξεσήκωσες από το σπίτι;

ΕΚΑΒΗ

Έχω ένα μυστικό που θα 'θελα σε σένα
και στα παιδιά σου να το πω· πρόσταξε, αν θέλεις,
τους ανθρώπους σου
μακριά από τις σκηνές να τραβηχτούνε. [...] (στ.968-980)

ΕΚΑΒΗ

[...] Πες μου, πρώτα,
για τον Πολύδωρο, το παιδί μου που πήρες
από το χέρι μου κι απ' του πατέρα του το χέρι,
αν ζει· για τ' άλλα, σε ρωτάω κατόπι.

ΠΟΛΥΜΗΣΤΩΡ

Ζει, όσο γι' αυτόν, εστάθης τυχερή.

ΕΚΑΒΗ

Ω φίλε, ωραία τα λες και σου ταιριάζουν.

ΠΟΛΥΜΗΣΤΩΡ

Τί άλλο, λοιπόν, θέλεις να μάθεις από μένα;

ΕΚΑΒΗ

Αν με θυμάται λίγο, εμέ που τον εγέννησα.

ΠΟΛΥΜΗΣΤΩΡ

Α, βέβαια, κι ήθελε νά 'ρθει κρυφά ως εδώ.

ΕΚΑΒΗ

Και το χρυσάφι που 'φερε απ' την Τροία υπάρχει;

ΠΟΛΥΜΗΣΤΩΡ

Υπάρχει και καλά φυλάγεται στο σπίτι μου.

ΕΚΑΒΗ

Φύλαγέ το και μην ορέγεσαι τα ξένα.

ΠΟΛΥΜΗΣΤΩΡ

Ποτέ, κυρά μου· τα δικά μου ας απολάψω.

ΕΚΑΒΗ

Ξέρεις τί έχω να πω σε σένα και στους γιους σου;

ΠΟΛΥΜΗΣΤΩΡ

Πού να ξέρω; Από σε περιμένω ν' ακούσω. [...] (στ. 986-999)

Αυτή καμώνεται πως τον πιστεύει. Κι όταν του λέει ότι τον κάλεσε για να του πει πού ακριβώς έχει κρυμμένους θησαυρούς ο Πρίαμος και ότι αυτό θέλει να τ' ακούσουν και τα παιδιά του μην τυχόν κι αυτός πεθάνει, ο Πολυμήστορας εύκολα την πιστεύει. Πολύ πιο εύκολα τον οδηγεί-παρασύρει στη σκηνή όπου υποτίθεται ότι η ίδια έχει κρυμμένο θησαυρό τον οποίο θέλει να του εμπιστευθεί.

Η παγίδα έχει στηθεί. Κι ο θεατής, που νιώθει απέχθεια για τη στάση του Πολυμήστορα, περιμένει τη σκληρή του τιμωρία, δηλαδή το θάνατό του. Η Εκάβη, όμως, δεν έχει επιλέξει ως τιμωρία το θάνατο. Ο θάνατος μπορεί κάποιες φορές να οδηγεί στον εξαγνισμό ή στη λύτρωση. Η ρημαγμένη, όμως, μάνα θέλει να προκαλέσει στο φονιά του παιδιού της τον ίδιο κι ακόμη μεγαλύτερο πόνο απ' αυτόν που ένωσε η ίδια όταν είδε νεκρό τον Πολύδωρο. Οι συναιχμάλωτες Τρωαδίτισσες, λοιπόν, που βρίσκονται μέσα στη σκηνή τον ακινητοποιούν, σφάζουν μπροστά τα μάτια του τα παιδιά του και μετά τον τυφλώνουν. Η Εκάβη εκτελεί το σχέδιο της με σπάνια αγριότητα, μια τόσο σκληρή τιμωρία δεν την περίμεναν ούτε οι θεατές ούτε ο χορός.

Ο Αγαμέμνονας, ακούγοντας τις κραυγές του Πολυμήστορα, εμφανίζεται στη σκηνή.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

[...]Φωνές άκουσα κι ήρθα· η κόρη των βράχων,
η αντιλαλούσα Ηχώ, πέρασε ανήσυχη
ανάμεσα στο στράτευμα, φέρνοντας
την ταραχή. Αν δεν ξέραμε
πως των Φρυγών τα κάστρα έχουνε πέσει
απ' το κοντάρι των Ελλήνων, όλη ετούτη
η αντάρα θα μας τρόμαζε όχι λίγο.

ΠΟΛΥΜΗΣΤΩΡ

Φίλε ακριβέ — γιατί από τη φωνή,
Αγαμέμνονα, σε γνώρισα — τα βλέπεις δα
όσα έχω πάθει.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Ω δόλιε Πολυμήστορα, ποιός
είν' αυτός που σ' αφάνισε;
Ποιός σου πήρε το φως,
των ματιών σου τις κόρες σπαράζοντας,
ποιός τα τέκνα σου σκότωσε; Άγριο μίσος
θα 'χε για σε και τα παιδιά σου όποιος κι αν ήταν.

ΠΟΛΥΜΗΣΤΩΡ

Η Εκάβη, με τις άλλες τις σκλάβες,
μ' αφάνισε — το «μ' αφάνισε» είναι λίγο.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Τί λες;
Εσύ λοιπόν, καθώς λέει, το 'χεις πράξει;
Εσύ, Εκάβη, αποτόλμησες τούτο τ' απίστευτο;

ΠΟΛΥΜΗΣΤΩΡ

Ω, τί μου λες; Όστε βρίσκεται εδώ,
κοντά μου. Πες μου.
Φανέρωσέ τη για να την αρπάξω,
κομμάτια να την κάνω, να την πνίξω στο αίμα.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Μα τί συμβαίνει;

ΠΟΛΥΜΗΣΤΩΡ

Στους θεούς σε ικετεύω.
Άσε το μανιασμένο χέρι μου ν' απλώσω
καταπάνω της.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Κρατήσου
κι απ' την καρδιά σου βγάλε αυτές τις βάρβαρες
συνήθειες, λέγε μου ν' ακούσω

κι εσένα, μα κι ελόγου της με τη σειρά,
και δίκαια να κρίνω το γιατί
έπαθες όσα έχεις πάθει. [...] (στ. 1109-1131)

Ακολουθεί ένας αγώνας λόγου ανάμεσα στην Εκάβη και τον βάρβαρο βασιλιά. Ο τυφλός βασιλιάς του διηγείται τι συνέβη και ισχυρίζεται ότι σκότωσε τον Πολύδωρο για να μην μείνει ζωντανός ένας εχθρός των Αχαιών, ξαναχτίσει την Τροία και χρειαστεί να ξανακάνουν οι Αχαιοί εκστρατεία. Η Εκάβη, όμως, αποδεικνύει ότι οι ισχυρισμοί του είναι έωλοι. Το γιο της τον έσφαξε μόνο για να πάρει το χρυσάφι. Αν ήταν φίλος των Αχαιών θα τον είχε σφάξει πριν την άλωση της Τροίας ή θα τους τον είχε παραδώσει. Θα τους είχε παραδώσει επίσης και το χρυσάφι, καθώς πολεμούσαν τόσα χρόνια μακριά απ' την πατρίδα τους. Ο Αγαμέμνονας παρίσταται ως κριτής στη διαμάχη των δυο και θεωρεί ότι η τιμωρία είναι δίκαιη.

Ο Πολυμήστορας, όχι μόνο δε μετανιώνει για την πράξη του, αλλά νομίζει ότι πλήξει την Εκάβη και τον Αγαμέμνονα. Προμαντεύει, λοιπόν, με προφητική έκσταση, το φόνο της Κασσάνδρας και του Ατρείδη, από τη γυναίκα του Κλυταιμνήστρα και τη μεταμόρφωση της Εκάβης σε φριχτή σκύλα. Η Εκάβη μένει παγερά αδιάφορη, αφού αισθάνεται δικαιωμένη με την τιμωρία του ενόχου και την επικράτηση του δικαίου.

Δεν είναι συμπτωματικό που ο Πολυμήστορας της προφητεύει ένα παράδοξο τέλος:

(στιχος1244) Σκύλα θα γίνεις με μάτια σα φλόγα

Η επιλογή αυτής της μυθολογικής εκδοχής για το τέλος της ζωής της Εκάβης, τονίζει, από τη διάσταση του Μύθου, την τερατοποίηση ως το αναπόφευκτο αποτέλεσμα του πάθους. Ο Ευριπίδης επισημαίνει κάτι που είναι πάντα επίκαιρο και φριχτό: τον πόλεμο που εξαρθώνει την κατεξοχήν ανθρώπινη ιδιότητα, που εξευτελίζει, μηδενίζει την ανθρωπιά μας, και από ένα σημείο και πέρα, μας μεταμορφώνει όλους σε τέρατα (και θύτες και θύματα).

Ο Αγαμέμνονας, όμως, εξαγριώνεται. Ποιος είναι αυτός που τολμά να του λέει τέτοιες κουβέντες; Και δίνει εντολή στους στρατιώτες να τον πετάξουν σ' ένα ερημονήσι. Μετά προτείνει στην Εκάβη να θάψει τους νεκρούς της και στις υπόλοιπες Τρωαδίτισσες να ετοιμαστούν. Η τραγωδία τελειώνει με την ετοιμασία των Ελλήνων να ξεκινήσουν το ταξίδι τους, αφού άρχισε να φυσάει ούριος άνεμος.

Η τραγωδία τελειώνει και ο θεατής νιώθει συγκλονισμένος απ' αυτά που παρακολούθησε. Ως ποιο σημείο μπορεί να οδηγήσει τον άνθρωπο ο ανυπέρβλητος πόνος; Ως το σημείο που το θύμα μετατρέπεται σε θύτη ανάλητο και μάλιστα ηθικά δικαιωμένο. Ως ποιο σημείο ο άνθρωπος αντέχει τον πόνο; Ως εκεί που να μην νοιάζεται για τη ζωή του, αρκεί να πλήξει αυτόν που του προξένησε τον πόνο. Ως ποιο σημείο ο πόλεμος επηρεάζει όλα αυτά; Σε σημείο τόσο καταλυτικό, που οι Έλληνες να συμπεριφέρονται ως βάρβαροι και οι βάρβαροι ως Έλληνες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αποσπάσματα του έργου:

https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/library/index.html?author_id=150

(τελευταία πρόσβαση στις 10/11/2020)

Εισαγωγή - Σχόλια: Φιλολογική ομάδα Κάκτου, ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ -ΕΚΑΒΗ, Αθήνα: Εκδόσεις Κάκτος. 1992,

<https://www.e-prologos.gr/%CE%B7-%CE%B5%CE%BA%CE%AC%CE%B2%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B5%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%80%CE%AF%CE%B4%CE%B7/> (τελευταία πρόσβαση στις 17/10/20)

<http://t-logo.blogspot.com/2018/12/7-2018-7.html> (τελευταία πρόσβαση στις 17/10/20)